

**Қорақалпоғистон қишлоқ хўжалиги ва агротехнологиялар институти
«Ўсимликлар химояси ва карантини» кафедраси профессори, қишлоқ
хўжалиги фанлари доктори, профессор, «Қорақалпоғистон
Республикасига хизмат кўрсатган Фан арбоби»
Торениязов Елмурат Шерниязович**

Торениязов Е.Ш. 1960-йили 20-декабрда Кегейли туманида туғилган, миллати қорақалпоқ, маълумоти олий. Отаси Торениязов Шернияз 1936-йилда Кегейли туманида туғилган, тумандаги Матеке Жуманазаров хўжалигида трактор ҳайдовчиси бўлиб ичлаган. Онаси Турдиева Захира 1938-йили Кегейли туманида туғилган, М. Жуманазаров хўжалиги ишчиси бўлиб ичлаган.

Ўрта мактабни 1978-1979- ўқув йилида тугатив, Нукус давлат университетига кирип, олий таълимни 1983-йили «қизил диплом» билан тугатган, мутахассислиги олим-агроном.

Мехнат фаолиятини, 1983-йилдан Қорақалпоғистон деҳқончилик илмий-тадқиқот институтида кичик илмий ходим бўлиб ишлашдан бошлаб, 1985-1988 йилларда Ўрта Осиё Ўсимликларни химия қилиш илмий-тадқиқот институти аспирантурасида таҳсил олган. Аспирантуранинг назарий курси тамом бўлгандан кейин, 1988-2001 йилларда Қорақалпоғистон деҳқончилик илмий-тадқиқот институти илмий ходими, лаборатория мудир, 2001-2004 йиллари институт директор ўринбосари, 2004-2007 йилларда директор, 2007-2011 йилларда Тошкент давлат аграр университети Нукус филиали директори, 2011-2015 йилларда шу филиал кафедра профессори лавозимларида фаолият кўрсатган. Сўнггидан 2015-2016 йилларда Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорғи Кенгеси қўмита раиси, 2015-2021 йилларда ТошДАУ Нукус филиали директори, 2021-2023 йиллари Қорақалпоғистон қишлоқ хўжалиги ва агротехнологиялар институти ректори ва кафедра профессори лавозимларида ишлаб, 09.10.2023-йилдан

институтнинг «Ўсимликлар ҳимояси ва карантини» кафедраси профессори лавозимида фаолиятини давом эттирмоқда.

Олиб бораётган илмий-тадқиқот ишлари натижалари асосида 1989-йили Москвадаги К.А.Тимирязов номидаги қишлоқ хўжалик Академиясида номзодлик, 1999-йили Тошкентда докторлик диссертациясини ҳимоя қилиб, қишлоқ хўжалиги фанлари доктори илмий даражасини олган. Шунингдек, 1993-йили Ўзбекистон Олий Аттестация комиссияси томонидан «Катта илмий ходим» ва 2016-йили «Ўсимликларни ҳимоя қилиш» мутахассислиги бўйича «Профессор» унвони берилган.

Торениязов Елмурат Шерниязович Қорақалпоғистон деҳқончилик илмий-тадқиқот институтида раҳбар бўлиб ишлаган даврида институтнинг моддий-техник даражасини оширишга катта ҳиссасини қўшиб, унинг раҳбарлигида 3 та давлат, 2 та инновацион лойиҳалари ва 2 та чет эл гранти ютиб олинди. Институт тажриба базасини ўзанинг фақат элита уруғчилиги билан шуғулланадиган хўжаликка ўтказиб, 2005-йилдан бошлаб бошқа қишлоқ хўжалиги экинларининг супер элита ва элита уруғларини етиштириб бериш бўйича ишлар олиб боришга ихтисослаштирган. Институтда ўза навларини яратиш бўйича иш натижасида 2004-2005 йиллари 2-та Чимбой-5018, Дўстлик-2 навларини Ўзбекистон Республикаси давлат реестрига «Истикболли навлар» қаторига киритиб районлаштирди ва ҳудудда кўпайтириш ишларини олиб бориб, навларни Қорақалпоғистон Республикаси шароитига районлаштириб, уруғларини кўпайтириш ишларига раҳбарлик қилган ва мазкур ўза навлари бугунги кунда катта самара бериб экилиб келинмоқда.

Тошкент давлат аграр университети Нукус филиалида директорлик лавозимидаги хизмат фаолиятини бошлаган давридан моддий-техник базани ривожлантириш, талабаларга бугунги кун талаби асосида билим беришни ташкиллаштириш бўйича ишлар олиб борди. Биринчи галда филиал атрофини тозалаш ва ободонлаштириш ишларини жадал олиб бориб, сувсиз қолган ерларни суғориш чора-тадбирларини ишлаб чиқди. Бир қанча мевали ва манзарали дарахт навларини экиш ишларини олиб бориб, бугунги кунда тўла мевали боғ барпо этилишини амалга оширди.

Бундан ташқари 2008-2010 ўқув йилларида бакалавр таълим йўналишининг бухгалтерия ҳисоби ва аудит, ветеринария, суғориладиган ерлардаги мелиоратив тизимлар ва 2016-2017-йилларда доривор ўсимликларни етиштириш ва қайта ишлаш технологияси, сабзавотчилик, полизчилик ва картошқачилик, мевачилик ва узумчилик, балиқчилик таълим йўналишларини очиб, филиални янада кенгайтириш, квоталарни ҳар йилда 30-40 % ошириш бўйича чора-тадбирларини амалга ошириши туфайли контингентлар сони 4000 га етказишга эришилди.

Филиални алоҳида Қорақалпоғистон қишлоқ хўжалиги ва агротехнологиялар институтига айлантириш ва сўнгги 3 йилда даргойнинг моддий-техник базасини ривожлантириш ва дунёнинг нуфузли Олий таълим, илмий-тадқиқот институтлари билан ҳамкорликда ишлаш бўйича муҳим натижаларга эришилди. Жумладан, Япониянинг Чиба унверситети, Токио

қишлоқ хўжалиги ва технологиялар университети, Япониянинг Шова фармацевтика университети, Россиянинг Оренбург давлат аграр университети, Белгород давлат аграр университети, Новосибирск давлат аграр университети, Волгоград давлат аграр университети, Қозоғистон миллий аграр университети, Бирлашган миллатлар ташкилотининг Бутунжаҳон озиқ-овқат ва қишлоқ хўжалиги ташкилоти (ФАО), Шириншо Шотемур номидаги Тожикистон аграр университети (Тожикистон), Озарбайжон давлат аграр университети (Озарбайжон), М.Авезов номидаги Жанубий-Қозоғистон давлат университети (Қозоғистон), Варшава экология ва уни бошқариш университети (Польша), AZ-Germany Consulting корхонаси билан хорижий амалиётни амалга оширишда воситачилик ташкилоти, PRAXX Германияда касбий малака ошириш ташкилоти (Германия), Волгоград давлат аграр университети (Россия), Новосибирск давлат аграр университети (Россия), Горск давлат аграр университети (Россия), Н.В.Верещагина номидаги Вологод давлат сув хўжалиги академияси (Россия), А.Н.Костяков номидаги гидротехника ва мелиорация умумроссия илмий-тадқиқот институти (Россия), К.А.Тимирязев номидаги давлат аграр университети (Россия), И.Т.Трубилин номидаги Кубан давлат аграр университети (Россия), Ставропольск давлат аграр университети (Россия), Брянск давлат аграр университети (Россия), Шова фармацевтика университети (Япония), Қирғизистон халқаро университети (Қирғизистон), М.Х.Дулати номидаги Тараз давлат университети (Қозоғистон), Тамбов давлат университети (Россия), Урал давлат аграр университети (Россия), Перм давлат аграр-технология университети (Россия), Тараз инновацион-гуманитар университети (Қозоғистон), Латвия табиий фанлар институти (Латвия), Башкирия давлат аграр университети (Россия) ва Озарбайжон давлат аграр университетлари билан ҳамкорлик меморандумлари имзоланиб, бугунги кунда талабаларга билим бериш ва илмий-тадқиқотлар олиб боришда ҳамкорлик ишлари ривожлантирилмоқда.

Институтнинг халқаро миқёсдаги рақобатбардошлигини таъминлаш ва халқаро ташкилотлардан маблағ тушириш бўйича: Япониянинг ОҲО корпорацияси билан бажарилаётган «Оказание содействия по лесонасаждению против борьбы с опустыниванием в Каракалпакстане Республика Узбекистан» лойиҳаси доирасида филиалга 13750 долларлик қийматдаги метеорологик станция олиб келтирилди. Бирлашган миллатлар ташкилотининг Бутунжаҳон озиқ-овқат ва қишлоқ хўжалиги ташкилоти (ФАО) билан имзалонган меморандум асосида филиалимизга 7000 долларлик янги русмдаги химикатларни пуркагичлар ва 22000 долларлик тупрокни ҳайдамай экадиган сеялка олиб келиниб, профессор-ўқитувчилар дарс жараёнида, тадқиқотлар олиб боришда самарали ишлатмоқда. Германиянинг STEPS systems МЧЖ билан шартнома доирасида хорижий инвестицияларнинг умумий баҳоси жами 24,068 еврони ташкил этадиган лаборатория ускуналари олинди.

Фаолият олиб борган лавозимлари билан бирга фаннинг муайян соҳаси ҳисобланган қишлоқ хўжалиги ўсимликларини зарарли омиллардан ҳимоя қилишда махсус мактаб яратиб, бугунги кунга кадар 82 бакалавр малакавий

ишларига, 16 магистрлик диссертацияларга, 10 та таянч докторантларга илмий раҳбарлик қилиб, 6 та шогирди (Юсупов Р., Ешмуратов Э., Айтимов И., Баўатдийнов Б., Ҳамидуллаев Ж., Юсупов Р.) докторлик диссертациясини ҳимоя қилиб, 2 та докторанти (Реймов А., Розымоёва А.) ҳимоя қилиш учун диссертацияларини таёрлаган даражадаги олим.

Дунё олимлари фаолиятига баҳа бериледиган халқ оралик Scopus Preview базасидаги Хирш индекси H-index 11 де, Q₁ ва Q₂ базадаги халқ оралик нуфузли монваларда 38 та мақалалари chop этилган.

Мазкур соҳа бўйича олиб борилган илмий-тадқиқотлари натижалари асосида 500 тан илмий мақолалар, 20 китоб, 9 та монография, 8 та дарслик, 10 ўқув қўлланма, 4 услубий қўлланма, 24 дан кўпроқ ишлаб чиқаришга тавсиянома ва 44 мақолалари маҳаллий ва чет давлатларнинг нуфузли нашриётларида chop эттирган. Халқаро маълумотлар базасидаги нуфузли импакт-факторли хорижий нашрларда сўнгги беш йил давомида 38 та мақолалари chop этилган бўлиб, қишлоқ хўжалиги илмининг назарий ва амалий аҳамияти, натижалари ишлаб чиқаришда жорий этилиб, олим томонидан берилган тавсиялар ишлаб чиқаришда иқтисодий самара бермоқда.

Илмий-тадқиқот ва лавозимли ишларидаги ютуқларини ҳисобга олиб 1998-йили Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорғи Кенгеси «Фаҳрий ёрлиғи», 2006-йили «Қорақалпоғистон Республикасига хизмат кўрсатган Фан арбоби» давлат унвонлари, Ўзбекистон Республикаси мустақиллигининг 15, 20, 25, 30 йилга тўлиши муносабати билан «Кўкрак нишонлари» билан тақдирланган.

Учинчи (2004-2009 йй.) ва тўртинчи (2014-2019 йй.) чақириқ Чимбой тумани Халқ депутатлари Кенгеси, Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорғи Кенгеси (2009-2014 ва 2014-2019 йиллар) депутати бўлиб сайланиб элимизнинг ижтимоий ва иқтисодий ривожланишига ҳиссасини қўшиб келаётир.

Оилали, 6 ўғил-қизни тарбиялаб вояга етказмоқда. Фарзандлари илми тадқиқотлар билан фаолият олиб бораёттирган ёш олимлар ҳисобланиб, қизлари Торениязова Салтанат Елмуратовна к.х.ф.ф. доктори, Торениязова Лолахан Елмуратовна б.ф.ф. доктори, ўғли Торениязов Тилеўмурат Елмуратович к.х.ф.ф. доктори, келини Салилаева Гулшад Патуллаевна к.х.ф.ф. илмий даражаларини олган бўлса, қизи Торениязова Гаухар Елмуратовна докторлик диссертацияларин ҳимоя қилиш арафасида.

**Қорақалпоғистон қишлоқ хўжалиги ва
агротехнологиялар институти ректори:**

М.Даулетмуратов

Касаба уюшмаси кўмитасининг раиси:

М.Бердимуратов